

STRATEGIA ECONOMICĂ ȘI POLITICA CONSUMULUI — fundamente și corelații —

HILDEGARD PUWAK

„Societatea există și va dăinui prin oameni ;
ea va prospera în măsura în care va reuși să le
asigure bunăstarea, libertatea și demnitatea.“

(N. Bălcescu, *Cuvînt preliminar
despre izvoarele istoriei românilor*).

One of the conspicuous problems of the social development proces is that of motivating the performances assigned by society for the near and distant future. When motivation focuses on people's needs, aspirations and ideals, the economic strategy becomes one of the most important instruments for reaching the social targets. The economic strategy and its consumption policy need a scientific basis, in order to solve the inherent contradictions and to ensure the rise of the living standard. The study presents the main issues of the above mentioned problems.

În orice spațiu geografic, progresul social devine posibil numai acolo unde politica economico-socială se fundamentează pe o abordare integrală a problemelor omului în sistemele care-i asigură existența, demnitatea, personalitatea. Între aceste sisteme, din punct de vedere al subiectului nostru, cel economic se detașează ca importanță din următoarele motive : în primul rînd, pentru că numai activitatea economică este cea prin care în mod continuu, sistematic, se pot asigura condițiile materiale și nemateriale ale existenței unui popor ; în al doilea rînd, realizarea individului în societate depinde de modul în care se desfășoară procesul reproducției lărgite (privit în unitatea dialectică a fazelor sale) ; în al treilea rînd, pentru că echilibrele și dezechilibrele reproducției se răsfrîng pozitiv sau negativ asupra cantității și calității potențialului uman. Dezvoltarea economică în noua societate românească trebuie să se centreze, în mod obligatoriu, pe om — privit ca entitate activă de nevoi, aspirații, idealuri și valori. De aceea, subordonarea strategiei economice asigurării bunăstării este obligatorie. Aceasta se poate înfăptui numai treptat. Ar fi contrar experienței sociale și prea simplist să se considere că o economie, ajunsă chiar la înalte performanțe, ar reuși să asigure exhaustiv și instantaneu un înalt grad de satisfacere a nevoilor tuturor categoriilor sociale, a căror dinamică este determinată de cea a progre-

sului tehnico-științific și de creșterea complexității vieții economico-sociale. Cu atât mai mult, în condițiile actuale din țara noastră, când gradul insuficient de satisfacere a tuturor categoriilor de nevoi, „moștenire“ nedorită pe planul nivelului de trai reprezintă, din păcate, punctul de la care cercetarea și practica pornesc în conceperea unei politici sociale de o esență nouă.

Integrat sistemului economico-social al reproducției, consumul, prin complexul său de funcții, constituie o componentă esențială de determinare a nivelului de trai al populației. Performanțele pe care o societate și le propune, pentru prezent dar și pentru viitor, sînt indisolubil legate de procesul satisfacerii nevoilor materiale și spirituale ale oamenilor. De acest din urmă proces nu poate face abstracție nici o strategie economică, cu atât mai mult, cu cît cerința satisfacerii nevoilor populației trebuie să constituie punctul de plecare la conceperea și fundamentarea acesteia. Consumul — prin nivelul, structura și calitatea sa — este un indicator de apreciere a performanțelor unei țări în procesul dezvoltării sale îndeosebi pe termen mediu și lung. Din acest motiv, în contextul actual al elaborării strategiei naționale considerăm abordarea consumului populației o problemă complexă care trebuie realizată într-o accepțiune de politică a unui domeniu esențial al nivelului de trai. Creșterea sa reală trebuie să constituie un obiectiv global a cărui atingere presupune adoptarea unui set de măsuri economice și noneconomice a căror fundamentare riguroasă se impune. Stabilirea obiectivelor pentru toate componentele consumului precum și a priorităților ce rezultă ca urmare a unui anumit disponibil de resurse, identificarea instrumentelor și a celor mai eficace modalități de atingere a scopurilor propuse dau conținut politicii în această sferă a producției sociale.

Situația actuală nesatisfăcătoare a consumului populației impune cu necesitate o analiză cît mai corectă a cauzelor care au condus la aceste rezultate, a factorilor contextuali economici, sociali, instituționali, politici ce au influențat evoluția sa, precum și a logicii interferării elementelor de fundamentare a acestei politici de domeniu în configurația strategiei economico-sociale a țării noastre. Indiferent de gradul de detaliere a scopurilor explicite sau implicite privind consumul populației, al diversității instrumentelor cu ajutorul cărora acestea se realizează, două elemente polarizează cadrul de analiză : nevoile de consum și resursele necesare pentru satisfacerea acestora.

Nevoile de consum, evoluînd după anumite legități proprii, intervin în reproducția socială ca forță motrice a producției. Stabilirea unor obiective concrete face necesară, ca prim demers, identificarea categoriilor de nevoi — manifestate sau latente — și a gradului de satisfacere atins la un anumit moment. Atît la nivel social cît și la nivelul familiei sau al individului, disponibilul de resurse limitează posibilitățile de satisfacere simultană a tuturor nevoilor, făcînd necesară stabilirea unor priorități în care sînt implicate, alături de alți factori, și preferințele consumatorului. Acestea nu pot fi însă preluate automat și integral. Practica socială a arătat că nevoi importante ale omului nu își găsesc întotdeauna manifestarea obiectivă adecvată, aceasta constituînd motivul principal pentru care considerăm necesar ca obiectivele consumului să fie precizate

și în funcție de un sistem de priorități sociale care să se orienteze spre categoriile de populație defavorizate în procesul satisfacerii nevoilor lor prin cauze economice (venituri insuficiente, lipsa ofertei de mărfuri și servicii accesibile lor ca preț ș.a.) sau de altă natură (imposibilitatea de a munci și deci de a obține venituri, vîrsta înaintată ș.a.). Cel de-al doilea element supus judecății îl constituie resursele societății și ale membrilor săi destinate satisfacerii nevoilor de consum, care se constituie după cum este știut ca rezultat al utilizării venitului național. După o experiență de aproape trei decenii în care România a promovat în politica economică rate de acumulare ce reprezentau circa o treime din venitul național, în mod firesc ne punem întrebarea: rata înaltă a acumulării a constituit sau poate constitui o garanție a realizării unui consum optim în raport cu nevoile și preferințele manifestate la nivel individual și social?

În studiile noastre anterioare¹⁾ am abordat această problemă atît din punct de vedere teoretic cît și practic, analizele plasîndu-se în contextul general al dezvoltării economico-sociale din țara noastră după 1965. S-a putut constata astfel că acumularea înaltă, alocată în principal ramurilor industriale și îndeosebi celor producătoare de mijloace de producție, chiar dacă s-a justificat pentru o anumită etapă de dezvoltare, menținută pe termen lung a influențat negativ evoluția consumului. Experiența internațională arată că în majoritatea țărilor care au promovat rate înalte ale acumulării — oricum inferioare celor din țara noastră — eficiența investițiilor nu a crescut, în mod obligatoriu, pe termen lung. Consumul populației din România s-a degradat cu atît mai mult cu cît rata înaltă s-a menținut vreme îndelungată pe fondul descreșterii eficienței acumulărilor sau mai exact a ineficienței utilizării resurselor în majoritatea domeniilor de activitate. Acestea au influențat în primul rînd fondul de consum ca parte a venitului național utilizat și, în al doilea rînd, condițiile materiale în care se desfășoară procesul consumului în principal, limitarea ofertei, ca urmare a unei structuri neraționale a producției, defavorizînd sectorul producător de bunuri de consum. În 1989, producția bunurilor de consum a reprezentat numai un sfert din totalul producției industriale. Influențele cumulate ale ratei acumulării și ineficienței utilizării resurselor interne, precum și diminuarea venitului național produs prin forțarea plății datoriei externe au condus inevitabil la o scădere a consumului real al populației. După părerea noastră, factorul determinant al mișcării fondului de consum în direcțiile amintite nu l-a constituit acumularea în sine ci lipsa de eficiență a acesteia. Trecînd, rata înaltă a acumulării a devenit ea însăși unul dintre factorii care au întreținut înrăutățirea dinamicii creșterii economice, determinînd astfel accentuarea presiunii nevoilor nesatisfăcute. La rîndul lor acestea au devenit un factor de frînare a dezvoltării economico-sociale.

În ceea ce privește repartizarea resurselor pe categorii de nevoi, este în afara oricărei îndoieli faptul că aceasta este o operație dificilă datorită, în principal, specificului nevoilor. Unele dintre acestea necesită

¹⁾ A se vedea *Politica socială în România. Obiective și instrumente de realizare — o abordare economică*, București, Institutul de Economie Națională, 1988.

pentru satisfacerea lor un mare volum de bunuri de consum (nevoile alimentare, de vestimentație), altele solicită mai puțin producția materială, accentul punându-se pe servicii nemateriale (nevoile de învățămînt, cultură ș.a.), pentru ca o altă categorie să prezinte o mare intensitate a fondurilor, solicitînd mai mult acumularea neproductivă (transporturile, locuințele).

În deciziile privind alocarea resurselor pe destinații, nu trebuie pierdute însă din vedere relațiile de feedback ale consumului asupra dezvoltării economico-sociale.

Recunoașterea acestor influențe, dar mai ales perceperea corectă a formelor lor de manifestare poate și va trebui chiar să determine anumite modificări în optica recunoașterii importanței diferitelor criterii de apreciere a oportunității economice a alocării resurselor pentru consum. Avem în vedere, în mod special, creșterea rolului consumului în dezvoltarea personalității și capacităților creatoare ale omului, de care se leagă direct eficiența creșterii, structura și intensitatea producției sociale.

Contradicțiile în sfera consumului

În mecanismul formativ al consumului, atît la nivel macrosocial cît și la nivelul consumatorului individual, o latură esențială o reprezintă analiza și soluționarea contradicțiilor din domeniul relațiilor de consum, înțelese în unitatea și legătura lor cu raporturile dintre producție, repartiție și schimb, precum și cu raporturile contradictorii ale omului cu propria sa natură, generate chiar de procesul creșterii bunăstării, al ridicării nivelului de trai.

După cum am menționat anterior, nevoia socială constituie elementul de impuls al producției. În mod obiectiv mecanismul economic se întemeiază pe relațiile dintre cele două categorii fundamentale de nevoi : de producție și de consum. Unitatea dintre aceste două categorii este indisolubilă și contradictorie. Fiecare dintre ele o presupune ca existentă pe cealaltă, pe care o determină dimensional. Ca urmare, o problemă importantă care se ridică în procesul fundamentării măsurilor de orientare a consumului este dimensionarea corectă a celor două forme ale nevoii. Este o problemă deosebit de complexă și dificilă, dar esențială pentru asigurarea echilibrului structural în satisfacerea sistemului de nevoi. Aceasta cu atît mai mult cu cît asupra acestui echilibru acționează și alți factori cu efect contradictoriu. Pe de o parte, asupra nevoilor de consum acționează tot mai mult factori din sfera producției, progresul tehnico-științific, perfecționarea condițiilor de muncă și alții ; pe de altă parte, interesul social se poate orienta în anumite perioade spre alte componente structurale ale activității economice (de pildă, producția de mijloace de producție, comerț exterior, etc.), interes datorită căruia însemnătatea nevoilor de consum ca punct de plecare în programarea producției se diminuează temporar.

Și în sistemul nevoilor de consum ale populației există și se dezvoltă contradicții. Ele își au originea în dinamica și diversitatea nevoilor mult mai alerte decît posibilitățile materiale de satisfacere a acestora. Fiind

mai largi decît cele posibile de satisfăcut într-o anumită etapă, problema constă în rezolvarea sistematică a contradicțiilor dintre mărimea, structura și stringența nevoilor și solvabilitatea lor, atît la nivel micro cît și macro.

Contradicția dintre nevoile efectiv sporite ale populației de la o etapă la alta și posibilitățile reale de satisfacere a acestora se manifestă și pe planul repartiției între tendința de sporire a consumului în general și a consumului individual în special și limitele pe care le impune utilizarea veniturilor. Rolul multifuncțional al veniturilor populației în realizarea obiectivelor de creștere a nivelului consumului și de îmbunătățire a calității sale se realizează tot prin procesul deosebit de complex al repartiției venitului național. Partea din produsul nou creat care revine fiecărui participant la producția socială, echivalentă cu fondul de consum individual, trebuie reprodusă continuu în raport cu nevoile sporite ale membrilor societății, cu posibilitățile pe care le oferă forța productivă și eficiența muncii sociale. Creșterea productivității muncii, de exemplu, oferă anumite posibilități de evoluție a fondului de consum din punct de vedere valoric, însă creșterea efectivă a acestuia din punct de vedere al structurii sale materiale se izbește de anumite limite. Creșterea fondului de consum în raport cu productivitatea muncii presupune și modificarea structurii acestui fond corespunzător elasticității cererii solvabile.

Necesitatea ca proporțiile dintre venituri și diferențele determinate de ele în consumul populației să oglindească diferențele reale în munca prestată devine nu numai o cerință în repartiția veniturilor, ci și o determinantă indispensabilă a unui nou mod de consum.

Un alt aspect contradictoriu al relației dintre repartiție și consum apare din influența reciprocă între oferta de bunuri și servicii și eficiența stimulării materiale. Forța stimulatorie a salariului nu este reprezentată de bani în sine, ci de cantitatea de bunuri și servicii ce se pot obține în schimbul lor și nu în primul rînd al celor care satisfac nevoi fundamentale. Dacă bunurile și serviciile ce pot fi cumpărate cu veniturile discreționare nu sînt disponibile în cantitatea, calitatea și structura sorială cerută, cointeresarea scade. În condițiile în care starea materială a existenței omului, privită ca un proces în care nevoile suferă continuu modificări cantitative și structurale, se realizează tendințial la niveluri din ce în ce mai înalte, cîmpul principal de acțiune se va muta treptat din planul satisfacerii nevoilor materiale în domeniul desăvîrșirii omului pe plan spiritual, în pas cu înțelegerea necesității și dimensiunilor reale ale vieții sociale. În măsura în care în modul și stilul de viață vor fi promovate cît mai multe elemente de consum nematerial (servicii de cultură, artă, condiții pentru recreare și petrecere în condiții normale a timpului liber), care contribuie prin multiple influențe pe planul personalității și dezvoltării multilaterale a omului, aceste relații contradictorii pot fi atenuate. Din acest punct de vedere, obiectivele privind consumul populației trebuie să se integreze tot mai mult într-o viziune de deschidere culturală asupra consumului, care să statueze și consumul nematerial pe același plan sau chiar înaintea celui material. Aceste evoluții trebuie să aibă însă drept cadru limite de nivel și structuri conside-

rate optime pentru gradul de satisfacere al nevoilor. Sistemul actual al acestora se lărgeste cu categorii de nevoi (materiale și nemateriale) a căror importanță crește în perspectiva unui consum care să stimuleze forța de muncă și potențialul creator al acesteia. Este vorba de categorii de nevoi cum sînt de pildă cele de informație, habitat, ecologie, participare politică, odihnă activă, învățămînt, cultură, vizînd în principal calitatea forței de muncă dar și promovarea socială, transpunîndu-le într-o componentă esențială a vieții personale. Ele ar trebui promovate în procesul de formare a nevoilor și însușite de toți membrii societății în cadrul unei culturi a consumului care să depășească preocuparea pentru satisfacerea nevoilor materiale, care se va diminua pe măsura creșterii gradului de acoperire a nevoilor materiale fundamentale. Atingerea unei trepte noi în perspectiva în consumul populației presupune însă armonizarea nivelului și structurii nevoilor individuale și colective reale cu condițiile de satisfacere a acestor nevoi (prin ofertă, capacitate de cumpărare, infrastructură etc.).

Consumul populației între realități și deziderate

Eludarea sistematică a fundamentelor teoretice privind asigurarea condițiilor-cadru pentru desfășurarea normală a procesului consumului, precum și ignorarea legăturilor nemijlocite, obligatorii cu celelalte obiective economice, în principal din sfera producției, au determinat situația actuală nesatisfăcătoare a consumului populației din țara noastră. Vom prezenta cîteva concluzii ale studiilor noastre pe această problemă, care au la bază date statistice furnizate de instituțiile specializate și care, deși nu reflectă dimensiunile exacte ale fenomenelor și proceselor cercetate, arată în mod evident tendințele negative care s-au manifestat în evoluția consumului populației. Avem în vedere îndeosebi perioada de după 1980, în care nivelurile și structurile consumului au fost puternic afectate. Trebuie să menționăm că, pînă în anul 1980, s-a înregistrat o creștere cantitativă a consumului la toate componentele sale (consumul alimentar, nealimentar și servicii) și s-a atins, ca urmare a unei evoluții potrivit legității acestuia, o anumită stabilitate a structurilor sale.

Deși din punct de vedere valoric, consumul total pe locuitor a crescut și după 1980, volumul său fizic a scăzut, ceea ce a influențat direct gradul de satisfacere a nevoilor populației. La sfîrșitul anului 1988, în consumul plătit de bunuri și servicii, consumul alimentar deținea circa 57%, cel nealimentar 31% (în 1980 acesta reprezenta 35% în consumul plătit), iar serviciile, și așa foarte reduse în consumul populației din România, reprezentau de abia 12%. Pentru comparație, în perioada pe care o discutăm, în țările dezvoltate din Europa, structura cheltuielilor de consum se prezenta astfel: consumul alimentar deținea 25—30%, cel nealimentar 20—25%, iar cheltuielile pentru servicii 40—50%. Țările est-europene prezentau în acel moment următoarea structură: 35—40% cheltuieli alimentare, 30—35% cheltuieli pentru bunuri nealimentare și 25—30% pentru servicii.

În ceea ce privește consumul alimentar, care prin degradarea sa a periclitat ființa biologică a națiunii acesta se abate sensibil cantitativ și calitativ de la caracteristicile fazei de saturație a nevoilor alimentare, neîncadrându-se în limitele de nivel și structură care să corespundă unei alimentații corespunzătoare cerințelor asigurării unei bune stări de sănătate.

Evoluția consumului alimentar, în sensul creșterii sale valorice, a indus o serie de influențe negative asupra consumului în general, asupra celui de bunuri nealimentare și servicii în mod special. În condițiile majorării în proporții însemnate a prețurilor la produsele alimentare în anul 1982 și a accentuării decalajului care s-a creat după 1980 între fondul de marfă și fondul de cumpărare, cererea populației s-a orientat spre satisfacerea nevoilor alimentare, iar dintre nevoile nealimentare și cele de servicii, aceasta s-a limitat numai la cele cu caracter obligatoriu : vestimentație, combustibil și energie electrică, transport. Problema apare și mai gravă atunci când se analizează diferențierile între cele două medii. Cheltuielile pentru consumul nealimentar în familiile de țărani se situează la aproape jumătate față de cele ale personalului muncitor din mediul urban, în condițiile în care la sate gradul de înzestrare a gospodăriilor este inferior celui de la orașe, în bună măsură și datorită lipsei unei infrastructuri adecvate.

În ceea ce privește consumul de servicii din țara noastră, acesta deține încă o pondere mică în consumul populației, situația datorându-se în principal lipsei de venituri disponibile ale populației pentru alte bunuri și servicii decât cele având caracter obligatoriu.

Fără să putem cuprinde toți factorii care au determinat această evoluție a consumului populației din țara noastră, dorim să ne referim pe scurt doar la doi, considerați de noi ca fiind cei mai importanți : oferta de bunuri și servicii și prețurile de consum.

Relația de determinare cauzală dintre producție și consum pe de o parte, dintre ofertă, venituri și prețuri, pe de altă parte, se concretizează în practică prin corelația dintre fondul de cumpărare și fondul de marfă.

Teoretic, se consideră că pentru evoluția normală a procesului consumului potrivit legităților sale este necesară asigurarea concordanței dintre cerere și ofertă, atât valoric cât și natural, material, înțelegând prin echilibrul pieței situația în care oferta depășește cererea cu o valoare minimă a stocurilor de mărfuri. Raportul optim între cerere și ofertă nu este o mărime dată. Ele se consideră în echilibru dacă oferta depășește cererea cu un nivel al stocurilor de mărfuri care asigură rulajul constant al desfacerilor în condiții de reaprovizionare fără eforturi de cumpărare a mărfurilor (cozi, bacșișuri etc.). Fără să putem măsura cu rigurozitate mărimea decalajelor existente între cei doi indicatori, considerăm că aspectele pe care le vom prezenta în continuare explică situația actuală a consumului populației. Localizând analiza în perioada ultimelor trei cincinale, se poate constata cu ușurință apariția unor evoluții contradictorii între ofertă și cererea solvabilă începând cu anul 1980. Dacă în perioada 1976-1980 dinamicile între fondul de marfă și cel de cumpărare erau apropiate (152,6% față de 151,4%), determinând cadrul

favorabil pentru o evoluție tinzând spre echilibru, după 1980 raportul se inversează, iar dinamica fondului de cumpărare o devansează sensibil pe cea a fondului de mărfuri, cererea nesatisfăcută luând proporții. Această situație a rezultat ca urmare a faptului că în timp ce mișcarea fondului de cumpărare s-a desfășurat după 1980 sub incidența majorării salariilor din cincinalul 1976—1980, evoluția ofertei de mărfuri era marcată de atenuarea riturilor de creștere a producției agricole și a producției bunurilor de consum pe fondul nerealizării sistematice, în proporții crescînde a nivelurilor planificate și a livrărilor sectorului de stat la fondul pieței, principala sursă de constituire a ofertei de mărfuri. La sfîrșitul anului 1989, oferta de produse agroalimentare și de produse industriale asigurată prin livrările la fondul pieței se situa sub nivelul celei din 1980 în proporții ce variaua pe diferitele grupe de mărfuri între 30 și 80%.

Desfacerile cu amănuntul prin comerțul de stat și cooperatist au reprezentat la sfîrșitul anului trecut 49% la carne tăiată, 39% la produse lactate proaspete, 69% la lapte, 60% la brînzeturi, 82% la unt și zahăr, 44% la frigidere, 64% la televizoare comparativ cu cele realizate în 1980.

Cantitățile puse la dispoziția populației s-au diminuat față de 1980 și datorită scăderilor de producție (la carne, de pildă de la 45 kg la 29,6 kg pe locuitor, la brînzeturi de la 5 kg la 3,5 kg, la uleiuri comestibile de la 17 kg la 10,7 kg) și creșterii exagerate a exportului în detrimentul livrărilor interne. Astfel, la principalele produse industriale, reține atenția faptul că la frigidere, unei creșteri a producției față de 1975 de numai 20% i-a corespuns o mărire de patru ori a cantităților exportate, la televizoare, exportul a crescut de 11 ori în condițiile menținerii aproximativ constante a producției, iar la țesături sporul de producție a fost de numai 18%, dar cantitățile exportate se dublaseră.

Cea de-a doua explicație constă în creșterea mai rapidă a veniturilor bănești față de productivitatea muncii, contravenind cerințelor generale de asigurare a raportului dintre creșterea eficienței economice și sporul relativ al salariului pe de o parte și acoperirea lor materială pe de altă parte.

Mișcarea prețurilor (directă și indirectă) nu constituie decît una din modalitățile cu efecte parțiale, prin care s-a intervenit asupra dezechilibrului cerere-ofertă. Amplitudinea acestuia s-a menținut sau chiar a crescut prin scăderea în continuare a producției de bunuri de consum concomitent cu creșterea unor destinații ca exportul sau ajutoare neeneroase care au beneficiat de cote sporite în detrimentul consumului intern. În aceste condiții s-a recurs la măsuri de influențare a structurii de utilizare a veniturilor, avînd ca scop atenuarea creșterii celor destinate consumului pe seama sporirii cuantumului plăților obligatorii ale populației, între 1978-1985, volumul acestora, constituit în principal din impozite și taxe, a crescut de la 667 lei pe locuitor pe an la 1218. Începînd cu anul 1988, acestea au crescut și mai mult ca urmare a instituirii unor noi măsuri pe această linie. Toate acestea au avut ca efect reducerea pu-

terii de cumpărare la toate categoriile de populație și îndeosebi la cele cu venituri mici. Consumul populației se va desfășura încă o perioadă de timp în aceleași condiții care au determinat situația actuală, ameliorată în ultimele luni printr-o seamă de corective în domeniul creșterii fondului de mărfuri și al puterii de cumpărare prin sporirea veniturilor și menținerea încă sub control a nivelului prețurilor de consum.

Îmbunătățirea consumului populației în contextul unui ansamblu de măsuri de ridicare a nivelului de trai, atât pe termen scurt cât și pe termen lung se impune necondiționat. Vom încerca să avansăm unele păreri cu privire la obiectivele și instrumentele specifice politicii consumului care ar putea fi avute în vedere în perioada de tranziție spre o economie de piață, iar unele chiar pe termen mai lung.

În perioada actuală, obiectivul principal trebuie să-l constituie creșterea cantitativă și îmbunătățirea calității consumului pentru satisfacerea nevoilor fundamentale ale întregii populații și ale fiecărui membru în parte, la un nivel care să se situeze între un minim, obligatoriu de asigurat, în virtutea principiului egalității sociale a oamenilor indiferent de locul pe care-l au în societate și în diviziunea muncii, de starea lor de sănătate, de gradul lor de instruire, și un maxim posibil determinat de capacitatea economică a societății și a familiei ca principală unitate consumatoare.

Pe termen lung, obiectivul în domeniul consumului îl constituie satisfacerea la un înalt grad a complexului de nevoi în sensul saturării nevoilor fundamentale pentru care există limite fiziologice și a creșterii continue a gradului de satisfacere la nevoile spirituale, practic nelimitate. Aceste obiective includ ca esențială asigurarea calității consumului determinată la nivel social de gradul de dezvoltare a producției de bunuri și servicii, de diversificarea și calitatea ei, iar la nivel individual de veniturile bănești ale familiilor.

Ar putea constitui repere în realizarea treptată a acestor obiective următoarele : a) asigurarea nivelului minim de trai pentru categoriile de populație dezavantajate, a căror putere de cumpărare actuală este limitată de nivelul veniturilor lor și de deteriorarea raporturilor de preț între bunurile de consum ; b) atingerea, în etapa imediat următoare, a nivelului și structurii consumului populației realizate în anul 1980 când se atinsese o relativă stabilitate, evoluția acestuia înscriindu-se astfel treptat pe coordonatele legităților obiective ale dezvoltării sale ; c) realizarea la nivelul individual și social a unui consum al populației comparabil cu cel din țările dezvoltate.

Condițiile-cadru pentru îmbunătățirea consumului pornesc, în primul rând, de la necesitatea echilibrării cererii și ofertei, scop în care creșterea cantitativă a producției de bunuri este esențială. În al doilea rând, prin îndeplinirea integrală a programelor de producție pentru bunurile de consum revăzute în raport cu posibilitățile reale de capacități, resurse materiale și forță de muncă, precum și importarea unor cantități de bunuri de consum, alături de stimularea inițiativei particulare la fabricarea unor produse din grupe deficitare sau prestarea de servicii pot

spori oferta. În al treilea rând, se impune orientarea în cadrul mecanismului de reglare a echilibrului între nevoi și resurse spre latura de stimulare a producătorilor agricoli pentru asigurarea unei oferte agroalimentare, suficiente și aproximativ egale pentru toate zonele țării, într-un conținut nou, diferit de cel stipulat în fostele programe de autoaprovizionare. În al patrulea rând, orientarea producției bunurilor de consum trebuie să se facă în consens cu microcererea, așa cum se manifestă ca chiar la nivelurile actuale ale veniturilor și prețurilor, scop în care s-ar cere o flexibilizare imediată a mecanismului de constituire a fondului de marfă, precum și o mai mare mobilitate de adaptare a producătorilor la schimbările cantitative și calitative ale cererii.

Printre efectele previzibile, pozitive ale acestor orientări se numără: contracararea inflației prin activizarea cheltuirii veniturilor populației odată cu creșterea ofertei; restrângerea fenomenului de substituție forțată, agravată în ultima vreme de diminuarea cantitativă a ofertei și creșterea indirectă a prețurilor de consum, îndeosebi la produsele de bază ce satisfac nevoi fundamentale și revenirea la o distribuție a cererii manifestată în raport cu solvabilitatea ei reală dată de veniturile disponibile pentru consum ale diferitelor categorii de populație; crearea cadrului de manifestare a substituției voluntare în raport cu preferințele individuale și capacitatea de cumpărare; menținerea sau chiar creșterea puterii de cumpărare și atenuarea efectului de stratificare, care a dus la o restrângere, la o marginalizare pe piața multor produse și servicii a categoriilor cu venituri mici; manifestarea firească a ordinei de priorități în satisfacerea cererii și direcționarea evoluției consumului în raport cu legitățile sale obiective în cadrul unui comportament de consum normal, influențat prin promovarea în societate a unei culturi a consumului; evoluția pozitivă a structurii cheltuielilor de consum în sensul creșterii treptate a volumului fizic și a ponderii serviciilor.

Așa cum am menționat, în politica consumului trebuie formulate și obiectivele pe termen lung. Considerăm însă că fundamentarea acestora într-o asemenea perspectivă necesită cercetări complexe care să elucideze: a) problemele determinării posibilităților materiale necesare asigurării unei stabilități a ritmurilor de creștere a producției bunurilor de consum și prestărilor de servicii la scara macro și micro, ca o condiție esențială pentru desfășurarea normală a procesului consumului; b) precizarea categoriilor de nevoi recunoscute social ca necesare și specifice pentru etapele următoare din procesul de formare a unui consum modern, pe baza unor criterii ce decurg din procesul dinamic de formare a nevoilor; c) investigarea complexului de nevoi în condițiile unui mod de viață evolutiv, cu stiluri de viață diferite și variate, ca o condiție indispensabilă a asigurării concordanței între structura analitică a nevoii sociale și structura producției, luându-se în considerare dinamica progresului tehnico-științific și social.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

ALTAR, M. *Dinamica nevoilor sociale și creșterea economică*, în *Revista de studii și cercetări de calcul și cibernetică economică*, nr. 2, 1979, DIESSNER, K. *Die Bedürfnisse und die Reproduktion der Arbeitskraft*, în *Wirtschaftswissenschaft*, nr. 3, 1981, CULYER, A.J. *The Quality of Life and Limits of Cost — Benefits Analysis. Public Economics of the Quality of Life*, Baltimore, John Hopkins University Press, 1977. xxx *Essays in the Theory and Measurement of Consumer Behaviour*, Cambridge, Cambridge University Press, 1981. GHAI, D.P., KHAN, A. *The Basic — Changes in the Consumption Pattern on the Growth Note of Total Consumption*, in *Needs Approach to Development. Some Issues Regarding Concepts and Methodology*, Geneva, I.L.O., 1977. GONGH, J. *The Political Economy of the Levels*, New York, 1975 MC. HALE CORDELL M. MIZOGUCHI, T. *Equity and Poverty under Rapid Economic Growth* TAKAYAMA N. în *Kyklos*, vol. 38, 1985 OHICESCU O. *Incertitudinea și modelarea economică*, București, BOTEZ M. Editura științifică și enciclopedică, 1985.

I. Există o problemă locală?

Localitatea este implicată în schimbarea lumii în întregime, ceea ce înseamnă că în cele mai fundamentale probleme și decizii cu care guvernarea este „confruntată de timp” și „înaintea” ei, există următoarele: a) „ce” trebuie să se facă și b) „cui” să se facă. Problema locală nu este, deci, pur și simplu problema de validitate geografică de răspunsuri la întrebarea „În ce măsură se realizează și cinei interes public local înaintea?”.

De ce trebuie să fie problema locală în sine? A căuta un răspuns înseamnă să se caute un mijloc al confortului de viață pentru întreaga populație? A de înțeles că guvernarea are o anumită încredință pe care o dăruie? Sau că cineva are o anumită responsabilitate față de un anumit nivel de realizare a nevoilor de locuitori în cadrul unei comunități umane. În schimb, modul în care se realizează în vederea obiectivului propus asigurarea unei condiții de locuire egale — sau echivalente — pentru toată lumea, urmasii și nepotii de la cui în mod prioritar trebuie să se realizeze propoziții sociale și care de asemenea poate să reprezinte poziția de societate, cu alte cuvinte strategiile alternative de rezolvare a problemei locale.

Una din posibilele opțiuni strategice o constituie schimbarea înaintea sub aspectul său geografic de bun de consum și distribuție în publică generală a produselor de bunuri și servicii abordate nu este în contradicție cu faptul că o bună parte a produsului local nu poate fi distribuit vindeabil și înțelesibil (ceea ce poate să) ar săpura și el o distribuție pe care vom vedea că în argumentația de mai jos nu este necesară). Din păcate, încredința este și ea o formă de vinzare, în care însă prețul nu este nici stabil, nici echilibrat și deci pentru întreaga durată de existență a produsului. Chiar și în raportarea la prețul localității în momentul în care a fost produsă, și la prețul de vânzare al zonei locale ecologice, produse de momentul beneficiarilor. Aceasta constă în a se gândi pe care însă nu este decât fondul publicului, sau caracterul de bun de vânzare, după legile producției de marfă, ale localității.